

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ρύθμιση επιχειρηματικών και επαγγελματικών οφειλών προς τα πιστωτικά ιδρύματα, διατάξεις για την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς και άλλες διατάξεις»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νσχ αποτελείται από δύο μέρη. Στο Μέρος Α' ρυθμίζονται οφειλές επιχειρήσεων και επαγγελματιών προς τις τράπεζες και τα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και θέματα που αφορούν την επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς. Στο Μέρος Β' ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την υποβολή αιτήσεων υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στις διατάξεις του ν. 3299/2004.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Μέρους Α' παρέχεται υπό προϋποθέσεις η δυνατότητα σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία έχουν συνάψει με πιστωτικά ιδρύματα συμβάσεις επαγγελματικών, επιχειρηματικών και αγροτικών δανείων ή πιστώσεων μέχρις ορισμένου ύψους, να ζητήσουν τη ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων οφειλών τους.

Με τα άρθρα 3 έως 6 του νσχ καθιερώνεται υπό προϋποθέσεις η διαγραφή δυσμενών δεδομένων από τα σχετικά αρχεία που τηρούνται από τα πιστωτικά και εν γένει χρηματοδοτικά ιδρύματα ή από αρχεία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς που λειτουργούν χάριν αυτών, ενώ αίρονται ορισμένοι περιορισμοί χορήγησης νέου βιβλιαρίου επιταγών σε κατηγορίες οφειλετών. Περαιτέρω, παρέχεται σε εκείνον στον οποίο αναφέρονται τα τηρούμενα δυσμενή στοιχεία οικονομικής συμπεριφοράς προσωρινή δικαστική προστασία κατά τη διαδικασία των άρθρων 682 επ. ΚΠολΔ, εφόσον πιθανολογείται η ανυπαρξία της οφειλής του (άρθρο 6 του νσχ).

Με το άρθρο 7 του νσχ παρέχεται η δυνατότητα χορήγησης βιβλιαρίου επιταγών σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, στο οποίο έχει επιβληθεί στέρησή του, εφόσον υπάρχει τριτεγγυητής, ενώ με το άρθρο 9 του νσχ προβλέπεται η επιβολή προστίμου από τον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας για παράβαση των υποχρεώσεων του υπό ψήφιση νόμου (άρθρο 8 του νσχ). Τέλος, διευκρινίζεται ότι απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες διαγράφονται συμφώνως προς τα οριζόμενα στο παρόν, δεν λαμβάνονται υπόψη για τη φορολόγησή τους (άρθρο 9 του νσχ).

Επισημαίνεται ότι, δυνάμει της παρ. 4 του άρθρου 105 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως εξειδικεύεται από την τελευταία περίπτωση της παρ. 1 του άρθρου 2 της Απόφασης του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 «σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων» (ΕΕ L 189 της 3.7.1998, σελ. 42), οι ανωτέρω ρυθμίσεις υποβάλλονται προς διατύπωση γνώμης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (στο εξής, ΕΚΤ). Η συμβουλευτική αρμοδιότητα της ΕΚΤ και η αντίστοιχη υποχρέωση των εθνικών αρχών να υποβάλλουν αίτημα γνώμης για σχέδια νομοθετικών διατάξεων αφορούν μόνο ζητήματα που σχετίζονται με την αποστολή της, ιδίως δε νομισματικά θέματα, μέσα πληρωμής, τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, [...], τα συστήματα συμψηφισμού και πληρωμών, και τους κανόνες που εφαρμόζονται στους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, εφόσον επηρεάζουν σημαντικά τη σταθερότητα χρηματοδοτικών οργανισμών και χρηματαγορών.

Οι διατάξεις του Μέρους Β΄ του νσχ προβλέπουν αναστολή της υποβολής των αιτήσεων υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στις διατάξεις του ν. 3299/2004 «Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση» ενόψει της ενίσχυσης της επιχορήγησης ή και της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης ή της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης και ορίζουν ότι όλα τα επενδυτικά σχέδια που βρίσκονται σε εκκρεμότητα καθώς και όσα θα υποβληθούν ως την 31.12.2009 διέπονται από τον ν. 3299/2004 (άρθρο 10 του νσχ).

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων του νσχ

1. Επί του άρθρου 1

Το άρθρο 1 του νσχ αφορά τη ρύθμιση ληξιπρόθεσμων οφειλών φυσικών ή νομικών προσώπων, που έχουν συνάψει συμβάσεις δανείων ή πιστώσεων για επιχειρηματικούς, επαγγελματικούς ή αγροτικούς σκοπούς με τράπεζες και λοιπά πιστωτικά ιδρύματα.

Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (ΑΚ 361), ως ειδικότερη εκδήλωση της αρχής της οικονομικής ελευθερίας (άρθρο 5 παρ. 1 Συντ.), καθιερώνει το δικαίωμα του ατόμου να διαμορφώνει τις προσωπικές και περιουσιακές του σχέσεις όπως επιθυμεί, υπό τον όρο ότι δεν παραβιάζει τον νόμο ή τα χρηστά ήθη και εφόσον δεν ασκεί το δικαίωμά του αυτό καθ' υπέρβαση των ορίων του, όπως αυτά διαγράφονται από την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον κοινωνικό και οικονομικό του σκοπό (Βλ. Μιχ. Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2004, § 13 αρ. 5 επ., 58 επ., Απ. Γεωργιάδη, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, εκδ. «Δίκαιο και Οικονομία», Αθήνα, 1999, αρ. 3 επ.). Στο πλαίσιο αυτό τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται καταρχήν σε τήρηση των συμφωνηθέντων (*pacta sunt servanda*).

«Με την ελευθερία των συμβάσεων, δεν συμβιβάζεται κατ' αρχήν, μεταγενέστερη επέμβαση του νομοθέτη, περιοριστική της ελευθερίας αυτής, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ελευθερία των συμβάσεων προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων ή ασκείται κατά παραβίαση του Συντάγματος ή ενέχει προσβολή των χρηστών ηθών, καθώς επίσης και κατά τις περιπτώσεις που ασκείται προς βλάβη της εθνικής οικονομίας (άρθρα 5 παρ. 1, 25 παρ. 3 και 106 παρ. 2 του Συντάγματος)» (ΑΠ 1465/2001, ΕλλΔνη 2003, σελ. 986. Επίσης βλ. Δ. Τσάτσο/Γ. Παπαδημητρίου, Οικονομική ελευθερία των πιστωτικών ιδρυμάτων και νομοθετική κατάργηση ενοχικών αξιώσεων σε βάρος του δημοσίου, γνμδ, ΝοΒ 2006, σελ. 51). Επομένως, νομοθετική ρύθμιση η οποία παρεμβαίνει σε συμβατική σχέση για λόγους προστασίας της εθνικής οικονομίας συνιστά εξαιρετικό δίκαιο και πρέπει να μην παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, καθώς και τις αρχές της ισότητας, της ασφάλειας του δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αποφεύγοντας να ανατρέπει έννομες σχέσεις και δικαιώματα μετά την πάροδο πολλών ετών από τη γέννησή τους.

Όπως πάντως παρατηρείται, η έννομη σχέση που συνδέει τον πελάτη με το πιστωτικό ίδρυμα, είναι σχέση εμπιστοσύνης από την οποία απορρέει σειρά κύριων και παρεπόμενων υποχρεώσεων προστασίας εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος, ιδίως δε η υποχρέωση σεβασμού του τραπεζικού απορρήτου, η υποχρέωση ενημέρωσης και συμβουλευτικής καθοδήγησης του πελάτη, η υποχρέωση αποφυγής του επί ζημιά του πελάτη πλειστηριασμού, καθώς και η υποχρέωση σεβασμού της προοπτικής οικονομικής ανάκαμψης του οφειλέτη (βλ. Σπ. Ψυχομάνη, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, τόμος Ι, Γενικό μέρος, στ' έκδ., εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 32 επ., 42, 79 επ.).

Περαιτέρω, η οικονομική κρίση, ως γεγονός έκτακτο και απρόβλεπτο ή ασυνήθιστο, συνιστά, βάσει και των κανόνων του γενικού ενοχικού δικαίου, λόγο που μπορεί να υποχρεώσει το πιστωτικό ίδρυμα σε παροχή εξοφλητικών διευκολύνσεων προς τους οφειλέτες του, ως και λόγο τροποποίησης (ποσοτικός περιορισμός της απαίτησης, παραχώρησης περιόδου χάριτος, επιμήκυνση του χρόνου εξόφλησης κλπ.) ή, ακόμη, και κατάργησης του περιεχομένου της οφειλόμενης παροχής, συμφώνως προς τις ΑΚ 288 και 388 (βλ. Απ. Γεωργιάδη, Ευθύνη τράπεζας κατ' ΑΚ 919, γνμδ, ΝοΒ 1992, σελ. 489 επ.).

2. Επί του άρθρου 1 παρ. 5

Συμφώνως προς την παρ. 5 του άρθρου 1 του νσχ, από τη δημοσίευση του παρόντος και μέχρι την 30.6.2010 «δεν επιτρέπεται η έναρξη ή η συνέχιση της κύριας διαδικασίας της έμμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης, εκτός αν έχει διενεργηθεί ήδη ο πλειστηριασμός...». Η αναστολή των διαδικασιών εκτέλεσης είναι, εν προκειμένω, αυτοδίκαιη. Μετά δε την πάροδο της προβλεπόμενης προθεσμίας και εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του ίδιου άρθρου, η εκτέλεση αρχίζει ή συνεχίζεται μετά από τον επαναπροσδιορισμό του οφειλόμενου ποσού κατά τους όρους της ρύθμισης.

Με τον όρο έμμεση αναγκαστική εκτέλεση νοείται η μορφή εκείνη της αναγκαστικής εκτέλεσης κατά την οποία η ικανοποίηση του δανειστή επέρχεται όχι αμέσως, δηλαδή με μια πράξη, αλλά με περισσότερες πράξεις (Π. Γέσιου – Φαλσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Ι, Γενικό Μέρος, εκδ. Σάκουλα, Θεσσαλονίκη, σελ. 28-29). Ιδίως, δε, νοείται η κατάσχεση του πράγματος, η οποία οδηγεί στην εκπλειστηρίασή του και, στη συνέχεια, στην ικανοποίηση του δανειστή από το πλειστηρίασμα, η αναγκαστική διαχείριση της επιχείρησης ή η επιβολή χρηματικής ποινής.

3. Επί του άρθρου 4 παρ. 1

Με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 4 του νσχ αντικαθίσταται η παρ. 1 του άρθρου 40 του ν. 3259/2004, που ορίζει τον χρόνο τήρησης ορισμένων δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς στα σχετικά αρχεία πιστωτικών ή χρηματοδοτικών εν γένει ιδρυμάτων ή άλλων νομικών προσώπων ή τηρούνται χάριν αυτών. Συγκεκριμένως, ο χρόνος τήρησης των τριών κατηγοριών πληροφοριών (οι οποίες περιλαμβάνουν τις επιταγές, τις διαταγές πληρωμής και, ως τρίτη κατηγορία, τις κατασχέσεις, επιταγές προς πληρωμή, περιλήψεις εκθέσεων κατάσχεσης, προγράμματα πλειστηριασμών και τις διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτι-

λίας) μειώνεται κατά ένα έτος για κάθε κατηγορία (δηλαδή, ο χρόνος τήρησης των ως άνω κατηγοριών δεδομένων μειώνεται, από τρία, τέσσερα και πέντε έτη, όπως ισχύει σήμερα, σε δύο, τρία και τέσσερα έτη, αντιστοίχως). Επομένως, ανώτατος χρόνος τήρησης δεδομένου καθίστανται πλέον τα τέσσερα έτη.

Ο καθορισμός της τετραετίας ως ανώτατου χρόνου τήρησης των δεδομένων στα οικεία αρχεία θα έπρεπε ενδεχομένως να εξετασθεί υπό το φως των διατάξεων της οδηγίας 2006/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2006 «σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων» (ΕΕ L 177 της 30.6.2006, σελ. 1) (στο εξής, Οδηγία), με την οποία εισήχθη νέο αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κανόνες που θεσπίστηκαν με την Οδηγία ακολουθούν τα οριζόμενα στο νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, που εξέδωσε η Επιτροπή της Βασιλείας την 26.6.2004 (Βασιλεία II, «International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards»). Συμφώνως προς τις διατάξεις της Οδηγίας, γενική αρχή για την εφαρμογή της μεθόδου των εσωτερικών διαβαθμίσεων είναι ότι οι εκτιμήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων για τους κινδύνους που αναλαμβάνουν πρέπει να στηρίζονται, μεταξύ άλλων, και σε ιστορικά δεδομένα τουλάχιστον πενταετίας (Παράρτημα VII, Μέρος 4 παρ. 49 και 71). Την τήρηση δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς σε αρχεία με ιστορικότητα πέντε ετών υιοθέτησε τόσο η υπ' αριθμ. 2589/20.8.2007 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος «Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων» (ΦΕΚ Β' 1746/31.8.2007) (βλ. παρ. 45 και 46 της Πράξης), όσο και το άρθρο 70 του ν. 3746/2009 (που τροποποίησε το άρθρο 40 του ν. 3259/2004 κατά τα ως άνω).

4. Επί του άρθρου 6

Συμφώνως προς την παρ. 1 του άρθρου 6, «Με αίτηση που στρέφεται κατά του δανειστή και δικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 682 επ. ΚΠολΔ, το αρμόδιο [...] δικαστήριο δικαιούται να διατάξει προσωρινά ως ασφαλιστικό μέτρο τη μη εμφάνιση σε αρχεία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς, που διατηρούν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ή λειτουργούν χάριν αυτών, ληξιπρόθεσμης οφειλής, για την οποία έχει ασκηθεί αγωγή ή ανακοπή κατά διαταγής πληρωμής ή κατά πράξης της αναγκαστικής εκτέλεσης, εφόσον πιθανολογείται η ανυπαρξία της οφειλής».

Δεδομένου ότι το νομικό πρόσωπο, το οποίο τηρεί τα αρχεία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς χάριν πιστωτικών ή χρηματοδοτικών εν γένει ι-

δρυμάτων και αποτελεί τον τελικό αποδέκτη μίας θετικής δικαστικής απόφασης που θα διατάξει τη μη εμφάνιση οφειλής στο αρχείο αυτό, δεν λαμβάνει γνώση της ανοιγόμενης κατ' εφαρμογήν του προτεινόμενου άρθρου δίκης, θα μπορούσε στο σημείο αυτό ενδεχομένως να προβλεφθεί η υποχρέωση κοινοποίησης της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων και στο ως άνω νομικό πρόσωπο.

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι ήδη το άρθρο 14 του ν. 2472/1997 («Δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας») ορίζει ότι «1. Καθένας έχει δικαίωμα να ζητήσει από το αρμόδιο κάθε φορά δικαστήριο την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που τον θίγει, την οποία έχει λάβει [...] νομικό πρόσωπο [...] ιδιωτικού δικαίου [...], αποκλειστικά με αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον η επεξεργασία αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση [...] της οικονομικής φερεγγυότητάς του, της αξιοπιστίας του και της εν γένει συμπεριφοράς του. 2. Το δικαίωμα του παρόντος άρθρου μπορεί να ικανοποιηθεί και όταν δεν συντρέχουν οι λοιπές ουσιαστικές προϋποθέσεις της προσωρινής δικαστικής προστασίας, όπως προβλέπονται κάθε φορά».

Δεδομένου ότι από την παράλληλη ισχύ των ως άνω άρθρων είναι πιθανόν να προκύψουν ασάφειες, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο οι προτεινόμενες διατάξεις να ενταχθούν ως τροποποιήσεις του ισχύοντος άρθρου 14 του ν. 2472/1997.

5. Επί του άρθρου 9

Με το πρώτο εδάφιο του προτεινόμενου άρθρου προβλέπεται ότι για τις απαιτήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων που διαγράφονται στο πλαίσιο του υπό ψήφιση νόμου εφαρμόζεται το άρθρο 30 παρ. 10 του ν. 2789/2000, συμφώνως προς το οποίο οι σχετικές διαγραφές βαρύνουν τη χρήση κατά τη διάρκεια της οποίας θα πραγματοποιηθούν, ενώ «οι αναλογούντες επί των διαγραφόμενων ποσών των τόκων και οι καταβληθέντες από τα πιστωτικά ιδρύματα στο Δημόσιο πάσης φύσεως φόροι συμψηφίζονται με οφειλόμενους φόρους εντός της χρήσης κατά την οποία θα γίνει η διαγραφή ή των αμέσως επομένων αυτής τριών κατ' ανώτατο όριο χρήσεων». Με το δεύτερο εδάφιο του προτεινόμενου άρθρου ορίζεται ότι «τα διαγραφόμενα εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της χρήσης εντός της οποίας ενεργείται η διαγραφή προκειμένου για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών». Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων δημιουργείται προβληματισμός ως προς το εάν τα πιστωτικά ιδρύματα θα μπορούν να συμψηφίσουν με άλλες φορολογικές τους υποχρεώσεις τους αναλογούντες ή καταβληθέντες επί των τόκων φόρους και, παραλλήλως, να μειώσουν τα φορολογητέα κέρδη

τους κατά το ποσό των τόκων που διαγράφονται (και αντιστοίχως τον αναλογούντα φόρο εισοδήματος) εντός της χρήσης κατά την οποία ενεργείται η διαγραφή τους.

Περαιτέρω, θα ήταν ίσως σκόπιμο να διευκρινισθεί εάν οι ανωτέρω ρυθμίσεις καταλαμβάνουν και χρηματοδοτικά ιδρύματα για πιστώσεις ή συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που εμπίπτουν στις ρυθμίσεις του υπό ψήφιση νόμου.

Αθήνα, 12.1.2010

Η εισηγήτρια
Αθηνά Κοντογιάννη
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αν. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

